

RADA VLÁDY PRO SENIORY A STÁRNUTÍ POPULACE

Z á p i s

z 56. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace

konaného dne 3. dubna 2025 od 13:00 hod. hybridní formou

Přítomnost členek a členů vč. on-line: 20 osob, Q: 15

Prezenční listina, sekretariát Rady

Program:

- 1) Zahájení Rady, administrativní záležitosti
- 2) Schválení programu, schválení zápisu z 55. zasedání a Výroční zprávy Rady vlády pro seniory a stárnutí populace za rok 2024
- 3) Pečující osoby v ČR, prezentace MPSV
- 4) Duševní zdraví seniorů, prezentace Elpida, o.p.s.
- 5) Aktuality MPSV – dotazy

Akční plán k naplnění Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti na období 2023-2025 – informace MPSV

- 6) Vyhlášení Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace 2025
- 7) Diskuse, závěr

K bodu č. 1:

Zasedání zahájila místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová. Přítomna je nadpoloviční většina členek a členů, včetně zástupců s plnou mocí, Rada je usnášeníschopná. Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová vynesla dotaz, zda všichni fyzicky i v online prostředí souhlasí s nahráváním zasedání pro účely zápisu, bylo odsouhlaseno.

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová, informovala členy a členky Rady o nominaci nových členů, kterým je JUDr. Jiří Vaňásek za Českomoravskou konfederaci odborových svazů, JUDr. Martin Škurek, Ph.D. za Asociaci krajů České republiky a Ing. Jan Schneider za MMR. Dále místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka

Mgr. Petra Zdražilová, poprosila o souhlas s tím, že pan Dr. Vaňásek se účastní jako host, vzhledem k tomu, že jim nebyl ještě předán jmenovací dekret. To bylo odsouhlaseno.

K bodu č. 2:

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová, požádala členy o schválení navrženého programu, zápisu z 55. zasedání a Výroční zprávy Rady vlády pro seniory a stárnutí populace za rok 2024.

Zápis, program i Výroční zpráva byli všemi přítomnými členy Rady schváleny.

K bodu č. 3:

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová, předala slovo paní Mgr. Olze Starostové, která přednesla prezentaci na téma Pečující osoby v ČR. Z prezentace vyplývá, že péče o blízké je v České republice běžnou a dlouhodobou aktivitou, kterou vykonává především rodina, zejména ženy, ale i muži se aktivně zapojují, často v krátkodobějších formách.

Dlouhodobá péče poskytovaná pečujícími osobami v domácím prostředí trvá v České republice pět a více let. Mnoho pečujících pečuje osaměle nebo na ně péče zbyla, tedy bez pomoci blízkých, což signifikantně zhoršuje jejich psychické a fyzické zdraví. Zhoršení těchto ukazatelů je na prvním místě vlivu péče na pečující osobu. Dále jsou to například ztráta či změna zaměstnání a finance.

Co se týče podpory, ukazuje se, že značná část pečujících (40 %) nevyužívá žádné formy služeb, ačkoli převážná většina je dobře informována o dostupných možnostech, například pečovatelské a asistenční službě nebo příspěvcích na péči. Přesto je obecně potřeba větší propagace a zlepšení dostupnosti služeb, aby mohly být efektivněji využívány. A to jak služby pro opečovávané, tak pečující osoby.

Veřejné mínění stále vnímá péči jako důležitou, avšak většina souhlasí s tím, že péče by měla být lépe podporována finančně, a současně jsou občané připraveni se více na péči finančně více podílet, zde došlo ke změně oproti roku 2018.

Důležitým bodem je také rozpoznání genderových rozdílů: ženy věnují péči více času, zabývají se hlavně dlouhodobou péčí, zatímco muži více zajišťují logistickou a finanční podporu a pečují méně hodin týdně. Přesto se na péči podílí 60 % žen a 40 % mužů.

Celkově je potřeba systematická podpora, lepší informovanost a zvýšení finančního zabezpečení, aby pečující mohli svou roli vykonávat udržitelně a s respektem.

Po ukončení prezentace paní místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová otevřela prostor pro dotazy.

K tomuto tématu byly po prezentaci vzneseny následující dotazy a podněty:

1. Paní Jana Ouředníčková navrhla dřívější odchod do důchodu pro osoby, které pečují o další osoby, aby nebyly tito, kteří pečují nuceně pracovat a zároveň pečovat, protože to je velmi fyzicky i psychicky náročné a tento člověk by neměl zůstat nepodpořen.

Paní Olga Starostová reagovala na tento podnět s tím, že od roku 2026 se plánuje zavést změnu v důchodech u neformálních pečujících a započítává se jim průměrná mzda.

2. Pan PhDr. Jindřich Kadlec oznámil, že se mu výzkum, který paní Starostová přednesla líbí. Dále ocenil zvýšení povědomí o pečovatelských službách, vzhledem k tomu že péče o člověka v jeho prostředí je ta nejpříjemnější pro osobu, o kterou se pečuje. Také byl ale překvapen že v prezentaci nebyla zdůrazněna osobní asistence. Pan Kadlec by chtěl výsledky tohoto výzkumu více prezentovat, aby se zvýšilo povědomí o tomto tématu.

Olga Starostová odpověděla na tento dotaz s tím, že osobní asistence je ve výzkumu zahrnuta jen ji opomenula zmínit.

3. Pan Mgr. Petr Hanuš vznesl dotaz ohledně absence tíšňové péče v tomto výzkumu.

Paní Olga Starostová reagoval s tím, že neví jistě zda byla tíšňová péče zahrnuta ve výzkumu, ale vyhledá to a na tento dotaz odpoví skrz e-mail později. S tím pan Hanuš souhlasil.

K bodu č. 4:

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová, předala slovo paní Mgr. Kláře Gramppové Janečkové, která je ředitelkou linky krizové pomoci v organizaci Elpida o.p.s.. Paní Gramppová Janečková představila členům a členkám svou prezentaci na téma *Duševní zdraví seniorů*. V prezentaci bylo obecně upozorněno, že duševní zdraví seniorů je stále důležitější téma, které si žádá větší pozornost. Bylo zdůrazněno, že je třeba stále zvyšovat povědomí o duševním zdraví v této věkové skupině a hledat způsoby, jak postupně destigmatizovat duševní onemocnění. Podtrženo bylo, že aktivní životní styl a aktivní stárnutí jsou klíčové pro udržení dobré kvality života seniorů.

Dále bylo zmíněno, že praktickým lékařům by měl být poskytnut nástroj v podobě sociodoporučení, aby lépe mohli pacientům poradit a nasměrovat je na kompetentní pomoc. Celkově byla prezentace zaměřena na to, jak důležité je nejen rozpoznat duševní potíže, ale také zvýšit dostupnost a kvalitu podpory a péče.

V rámci statistických údajů bylo zdůrazněno, že psychické problémy jsou mezi seniory velmi rozšířené, například deprese postihuje kolem 6 % lidí nad 65 let, ale příznaky deprese nebo depresivní nálady má až 20–30 % seniorů, přičemž je často skrývají z obavy nebo stigmatizace. Podtrženou skutečností bylo, že demence se u starších osob stále častěji vyskytuje, zejména ve vyšším věku, a že každý den v Česku přibližně čtyři lidé spáchají sebevraždu.

Byla představena služba Linka seniorů, která je anonymní, bezplatná a funguje od roku 2001. Tato služba poskytuje krizovou pomoc, intervence a podporu seniorům z celé České republiky. Bylo potvrzeno, že služba je velmi důležitá, protože pomáhá seniorům zůstat co nejdéle ve svém přirozeném prostředí a předcházet vážným krizím.

Na závěr byla zdůrazněna stále nutná práce na zvyšování povědomí, rozšiřování preventivních opatření a zlepšování dostupnosti podpory, aby senioři žili důstojně, aktivně a s pocitem, že nejsou ve své obtížné situaci sami.

Po ukončení prezentace paní místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová otevřela prostor pro dotazy.

K tomuto tématu byly po prezentaci vzneseny následující dotazy a podněty:

1. Paní Jana Ouředníčková se zeptala, zda si paní prezentující myslí, že na duševní zdraví může mít vliv zpochybňování názorů a schopností seniorů. Dále podotkla, že z její zkušenosti je pro udržení duševní pohody důležité, aby senioři měli společnost a podporu.

Paní Gramappová Janečková odpověděla s tím, že ageismus je jeden z faktorů, který zhoršuje duševní zdraví seniorů a také souhlasila s tvrzením paní Ouředníčkové.

K bodu č. 5:

Jako poslední prezentující představila místopředsedkyně Rady paní Mgr. Petra Zdražilová, paní Mgr. Janu Řehákovou Fučíkovou, která představila předběžné výsledky *Zprávy o plnění Akčního plánu k naplnění Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti na období 2023–2025 za roky 2023 a 2024*. Prezentace se zaměřila na aktuální stav naplňování jednotlivých aktivit a cílů stanovených v Akčním plánu k naplnění Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti na období 2023–2025 (dále jen „Akční plán“). Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025, přijatý vládou České republiky usnesením č. 786 dne 13. září 2021, vyžaduje předložení akčního plánu a pravidelné zprávy o realizaci. Usnesením vlády č. 920 z 29. listopadu 2023 byla uložena povinnost předložit zprávu o dosažených cílech a opatřeních akčního plánu za roky 2023 a 2024 do 30. června 2025.

Hlavními cíli Akčního plánu jsou zajištění institucionální podpory přípravy na stárnutí, podporovat aktivní a zdravé stárnutí, podporovat zaměstnanost a adaptabilitu na trhu práce, podporovat bezpečný život starších osob a podpora důstojného zajištění ve stáří. Vize tohoto plánu zahrnuje principy udržitelného rozvoje společnosti, mezigenerační soudržnost a důraz na spolupráci všech aktérů, aktivní přístup k životu a zapojování se do společnosti.

Dokument zdůrazňuje význam demografických změn, tržních trendů a ekologické transformace jako součást procesu přípravy společnosti na stárnutí. Za roky 2023 a 2024

(včetně opatření plněných průběžně) bylo plněno 10 strategických cílů, na které se váže 25 opatření. Z 25 opatření bylo 18 opatření plněno, 6 opatření plněno částečně a 1 opatření nebylo splněno. V závěru prezentace zprávy bylo uvedeno, že plnění opatření za rok 2025 nebudou součástí této zprávy.

Po ukončení prezentace paní místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová poděkovala za prezentaci a vzhledem k absenci dotazů se přesunula k dalšímu bodu tohoto setkání.

K bodu č. 6:

V minulých měsících se uskutečnilo setkání Pracovní skupiny pro seniory a otázky stárnutí, na kterém byly projednávány aktuální otázky týkající se realizace politiky stárnutí. Členům byla představena zpráva o plnění Akčního plánu přípravy na stárnutí společnosti, přičemž důraz byl kladen na kvalitu a účel sběru dat v jednotlivých resortech. Diskutovalo se o tom, zda jsou data sbírána ve stejných věkových kohortách a jak lze zajistit jejich srovnatelnost a praktické využití. Zazněla výzva, aby opatření v rámci Akčního plánu byla formulována co nejkonkrétněji a byla měřitelná, například formou konkrétních ukazatelů jako je počet parkovacích míst nebo bytových jednotek. Bylo zdůrazněno, že obecné a obtížně uchopitelné pojmy, jako je „komplexní podpora“, není možné efektivně hodnotit bez jasně stanovených metrik. V rámci schůzky bylo rovněž oznámeno že nebude nová pracovní skupina na age management.

Dalším bodem programu bylo představení dvou klíčových strategických dokumentů: Národního akčního plánu pro Alzheimerovu nemoc a Národního plánu rozvoje geriatrické péče do roku 2035. V souvislosti s Národním plánem rozvoje geriatrické péče do roku 2035 souvislosti bylo navrženo, aby se Rada aktivně zapojila do implementace uvedeného plánu prostřednictvím MPSV, které by zprostředkovávalo přenos informací a podnětů mezi Radou a Ministerstvem zdravotnictví. Návrh byl přítomnými členy schválen hlasováním.

Dále paní Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová předložila nominaci člena dotační komise MPSV pro dotační titul *Obec přátelská rodině a seniorům* pro rok 2025. Členem komise byl jmenován Mgr. Petr Hanuš, jeho zástupcem MUDr. Lumír Kantor. Nominace byla schválena.

V neposlední řadě místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová seznámila členky a členy s letošními návrhy čtyř kategorií Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace: osobnost profesionál, osobnost neprofesionál, kolektiv/projekt a rovněž je v návrhu zvláštní cena ministra práce a sociálních věcí.

Předání cen se uskuteční v rámci Fóra aktivního stárnutí, plánovaného na září v Brně. Konkrétní termín je ještě v jednání. Stejně jako v minulých letech bude ustanovena výběrová komise složená ze zástupců Rady a vedení MPSV.

Členky a členové Rady jednomyslně odsouhlasili i návrh, aby letošní ocenění mělo podobu finanční poukázky. Zazněl také podnět od paní Mgr. Lucie Vidovičové, Ph.D k budoucímu možnému přepracování kategorií ocenění, inspirovaný strukturou cen udělovaných Zmocněnkyní pro lidská práva například kategorie jako inovace. Tento návrh bude zvážen při přípravě dalších ročníků, ale letos budou zachovány stávající kategorie.

Vyhlášení Ceny Rady, navržené kategorie i forma ohodnocení bylo odsouhlaseno.

K bodu č. 7:

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová otevřela prostor pro dotazy. Připomněla Radě zaslání tří priorit, o kterých by Rada měla jednat, paní tajemnici Jane Řehákové Fučíkové do 3 týdnů od této schůzky.

Dále předala slovo paní předsedkyni Výboru pro práva starších lidí Rady vlády pro lidská práva paní Mgr. Lucii Vidovičové, Ph.D, která přednesla podněty, které Výbor pro práva starších lidí aktuálně řeší a které zároveň spadají do gesce Ministerstva práce a sociálních věcí a dalších resortů. Jedním z témat je pokračující práce na přípravě metodického pokynu týkajícího se způsobu podávání stravy v pobytových sociálních službách. Cílem je nastavit základní standardy a zlepšit kvalitu stravování v institucích, kde senioři pobývají.

Zároveň předsedkyně informovala o nabídce spolupráce ze strany Národního institutu SYRI, který projevil zájem podílet se na přípravě Fóra aktivního stárnutí, a to formou spoluúčasti nebo spolupřádání akce.

Dalším podnětem bylo představení příkladu dobré praxe z Kraje Vysočina, který jako jediný v ČR vytvořil jednotný registr žadatelů o umístění v domovech pro seniory. Tento systém umožňuje efektivně sledovat volné kapacity a eliminovat duplicitní žádosti. V reakci na tento podnět místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová potvrdila, že takový jednotný systém zatím celostátně neexistuje, avšak jeho zavedení je plánováno jako součást projektu MPSV *Aktivizace*, jelikož absence centralizovaných dat způsobuje zkreslené informace o skutečných kapacitních potřebách.

Dále předsedkyně Výboru pro práva starších lidí paní Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D upozornila především na problémy při posuzování nároku na příspěvek na péči u osob s demencí, kdy současná metodika nedostatečně zohledňuje závažnost kognitivního

postižení, pokud je žadatel fyzicky soběstačný. Výbor se proto chce ve spolupráci s MPSV zasadit o vytvoření metodického pokynu, který by umožnil lépe reflektovat náročnost péče v těchto případech.

Dále se zmínila o problematice zajištění příspěvků na péči pro osoby se zrakovým postižením, kde se dle informací z praxe objevují potíže v procesu posuzování nároků na příspěvky u lidí se slepotou, zejména u těch, kteří zároveň trpí nějakou formou demence. Upozornila na vysokou míru vyčerpání pečujících, kteří se často stávají novými uživateli příspěvků na péči, což ukazuje na systémovou mezeru, která by mohla být řešena metodickými pokyny nebo úpravami formulářů pro hodnocení nároků na péči.

Dále upozornila na konání tematického setkání dne 29. dubna u příležitosti Evropského dne mezigenerační solidarity, pořádaného v Brně ve spolupráci s Kanceláří veřejného ochránce práv. Akce se zaměří na témata věkové diskriminace a špatného zacházení se seniory a členové a členky Rady byli na ni srdečně pozváni.

Paní Vidovičová dále pokračovala s pracovní prosbou. Informovala, že Česká republika je členem Stálé pracovní skupiny pro stárnutí na úrovni Evropské hospodářské komise OSN, kde bylo zadáno uspořádání národní konzultace k nové podobě politiky stárnutí. Cílem této konzultace je zahájit celospolečenskou debatu o tom, jak by měla vypadat politika stárnutí v budoucnosti. Tato konzultace je součástí přípravy nového dokumentu, který nahradí stávající Madridský akční plán.

Bude připraven online dotazník, který bude obsahovat pět klíčových otázek zaměřených na aktuální i budoucí výzvy spojené s demografickými změnami a stárnutím. Těmito otázkami budou zjišťovány názory na klíčové změny ve společnosti v posledních 20 letech, nové výzvy pro každou věkovou skupinu a prioritní opatření, která by měla být zahrnuta do politiky stárnutí.

Předsedkyně požádala členy a členky Rady, aby se aktivně zapojili do tohoto konzultačního procesu, a to nejen jako odborníci, ale i o zapojení širší veřejnosti, včetně mladších generací, neziskových organizací, skautů, studentských parlamentů, lékařů a dalších profesních skupin. Tato příležitost umožní všem, kteří se běžně nezapojují do tvorby politiky stárnutí, vyjádřit své názory a představy o budoucí podobě politiky. Paní Vidovičová zažádala o součinnost.

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová vyzvala členy a členky Rady k případným dotazům či podnětům k tomuto setkání.

Pan Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D., který zastupuje ČSÚ, připomněl členům a členkám Rady že Českých statistický úřad vytvořil publikaci Senioři v datech v online dosažitelné verzi. Tištěná podoba už se nebude dále publikovat. Tato verze bude rozeslána všem členkám a členům Rady paní tajemnicí. Pan Zelený poprosil o případné připomínky k online verzi publikace.

Paní Ouředníčková navrhla zahrnout do této Rady jednu seniorku a jednoho seniora, aby Rada měla informace přímo od seniorů. Dále se zeptala na zpoždění dotačního titulu VÚA.

Proběhla dotační komise a paní tajemnice Jana Řeháková Fučíková odpověděla, že Statut Rady pamatuje na zástupce proseniorských organizací.

Paní Ing. Lenka Desatová v návaznosti na podnět paní Ouředníčkové reagovala, že ona například zastupuje seniorskou populaci v této Radě.

Pan Mgr. Jakub Machačka z Úřadu vlády připomněl, že v rámci příspěvku na péči chce MPSV revizi posuzovacích kritérií, takže to co popisovala paní Vidovičová je v budoucnu možné zpracovat. Dále od pana Mgr. Jakuba Machačky v návaznosti na paní Vidovičovou zazněl podnět k tomu, aby se Česká republika prostřednictvím MPSV aktivněji zapojila do mezinárodních konzultací týkajících se politiky stárnutí, například i v rámci připravované strategie WHO. Navržena byla možnost koordinace těchto aktivit, aby se předešlo duplicitám a podpořila se součinnost mezi jednotlivými iniciativami.

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová oznámila, že může oslovit někoho ze sekce 7, která má na starosti nastavování příspěvku na péči. Je možné toto zařadit do dalšího programu Rady.

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Petra Zdražilová ukončila s přáním hezkého dne toto setkání.

Zasedání trvalo 2 hodiny.

V Praze dne 3. dubna 2025 zapsala Mgr. Jana Řeháková Fučíková, tajemnice Rady, jana.rehakova2@mpsv.cz .